

LOODUSE TAASTAMISE KAVA

SELLE MÕJU NING VÕIMALUSED MAAOMANIKELE

Diana Laarmann
metsahoiu ja metsakorralduse professor
Eesti Maaülikool

Looduse taastamisega seotud kokkulepped

1988

Society for Ecological
Restoration (SER) loomine

1992

Convention on Biological
Diversity (CBD)

Late 90s

Natura 2000
võrgustik

2020. aasta vaheetapp

150 miljonit
hektarit metsa

Bonni ja New Yorki deklaratsioonide
kohaselt tuleb taastada hävinud või
kahjustunud metsad.

2030. aasta pikaajaline visioon

+200 miljonit
hektarit lisaks

New Yorki deklaratsiooni laiendatud
eesmärk suurendada taastatud
alade pindala kümneni lõpuks.

15%

ökosüsteemide taastamine

Euroopa Liidu Aichi kokkuleppe
sihtväärtus elurikkuse ja ökosüsteemide
seisundi parandamiseks.

Euroopa roheline
kokkulepe

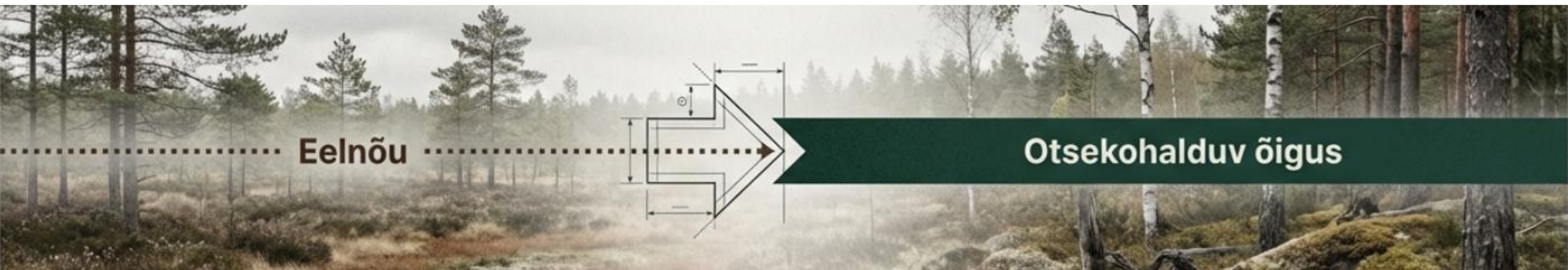

ELi elurikkuse strateegia
aastani 2030

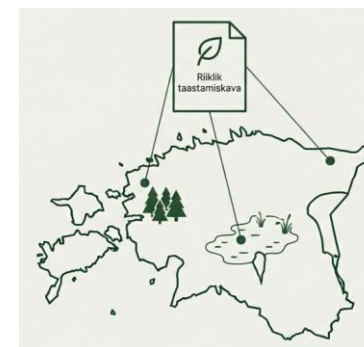
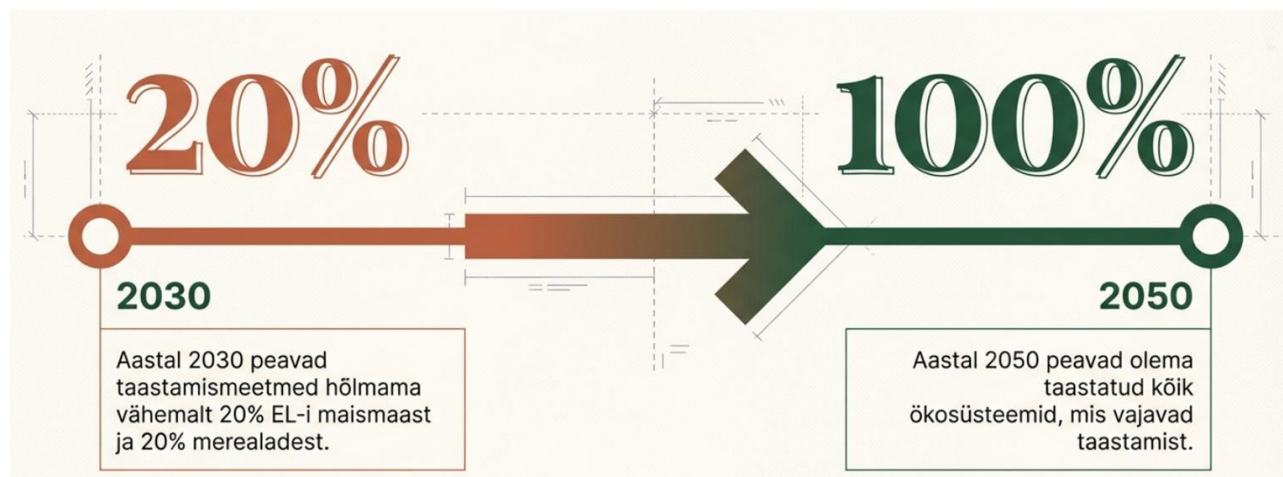

**Looduse taastamise
määrus**

EL Looduse taastamise määrus

Otsekohalduv õigus
Määrus ei vaja Eesti seadusesse ülevõtmist, see kehtib otse

Riigi roll
Kohustuse kandja on riik, kuid tegevus toimub nii riigi- kui erametsades

Määrus ei sea otseseid kohustusi omanikule, vaid sunnib riiki tegutsema

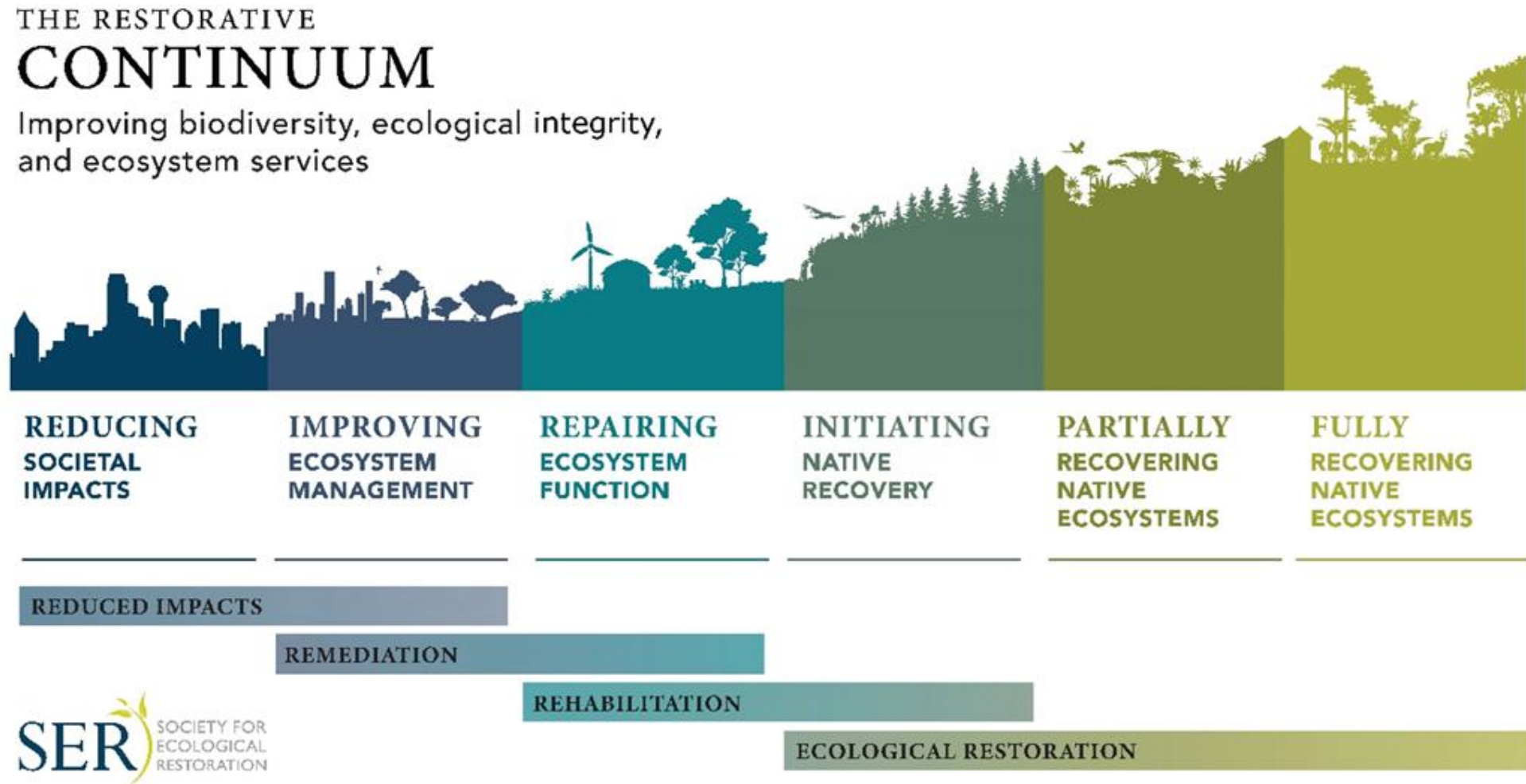
Mis on looduse taastamine?

TAASTAMISE eesmärgiks on kiirendada muudetud, rikutud või hävitatud ökosüsteemides loodusliku taastumise protsesse (SER, 2004)

Erinevad lähenemisviisid:

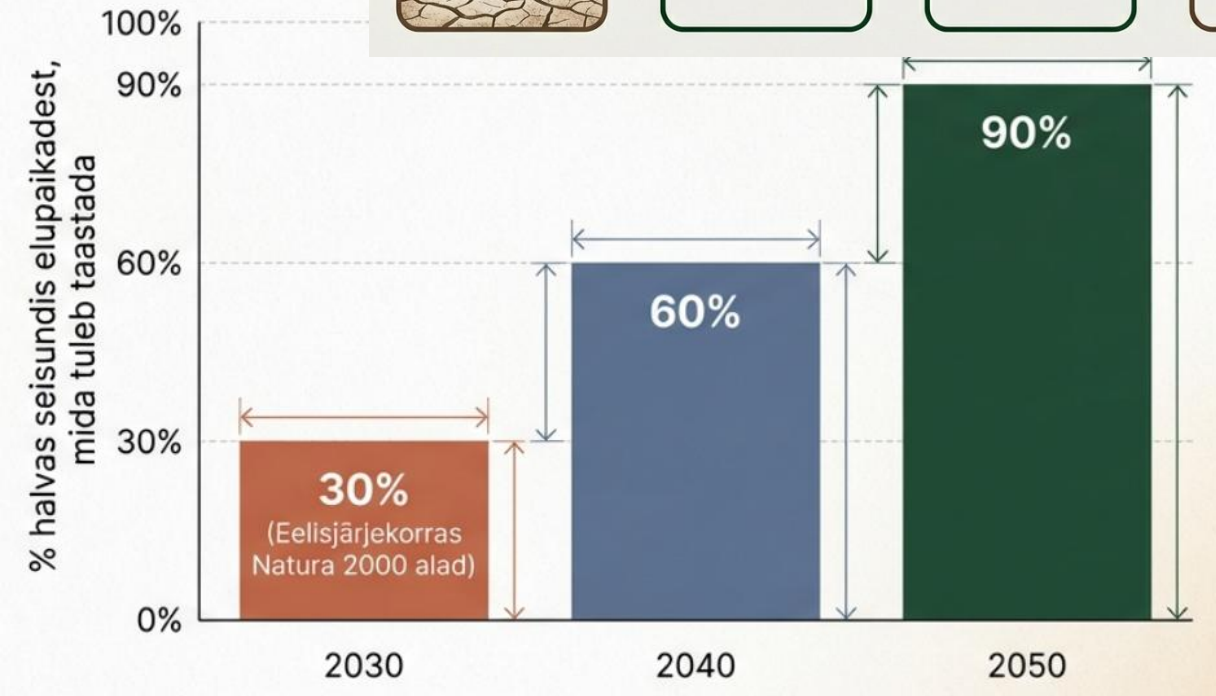
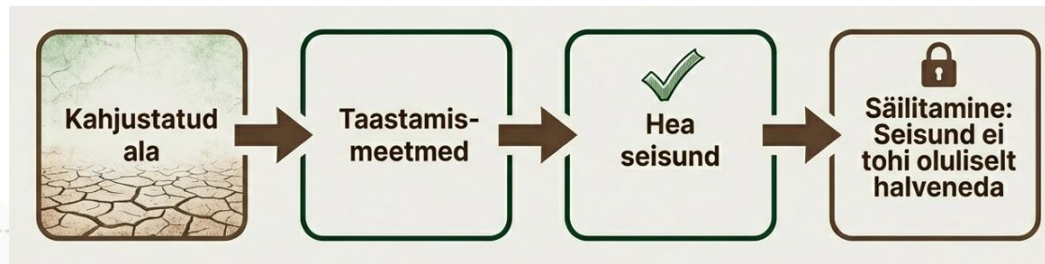
Ajalooline taastamine
ideaal, püüdlus taastada ajalooline ökosüsteem

Funktsionaalne taastamine
keskendub peamiste funktsioonide (nt süsiniku sidumine, vastupanu häiringutele jt) taastamisele

Maismaaökosüsteemide taastamine (Art 4)

- Eesmärk: saavutada „soodsat seisundit tähistav võrdluspindala“
- Kaitse-eeskirjade sisuline karmistamine
- Üleminek passiivselt kaitset aktiivsele sekkumisele

Range kaitse (Passiivne)

Looduse taastamine (Aktiivne)

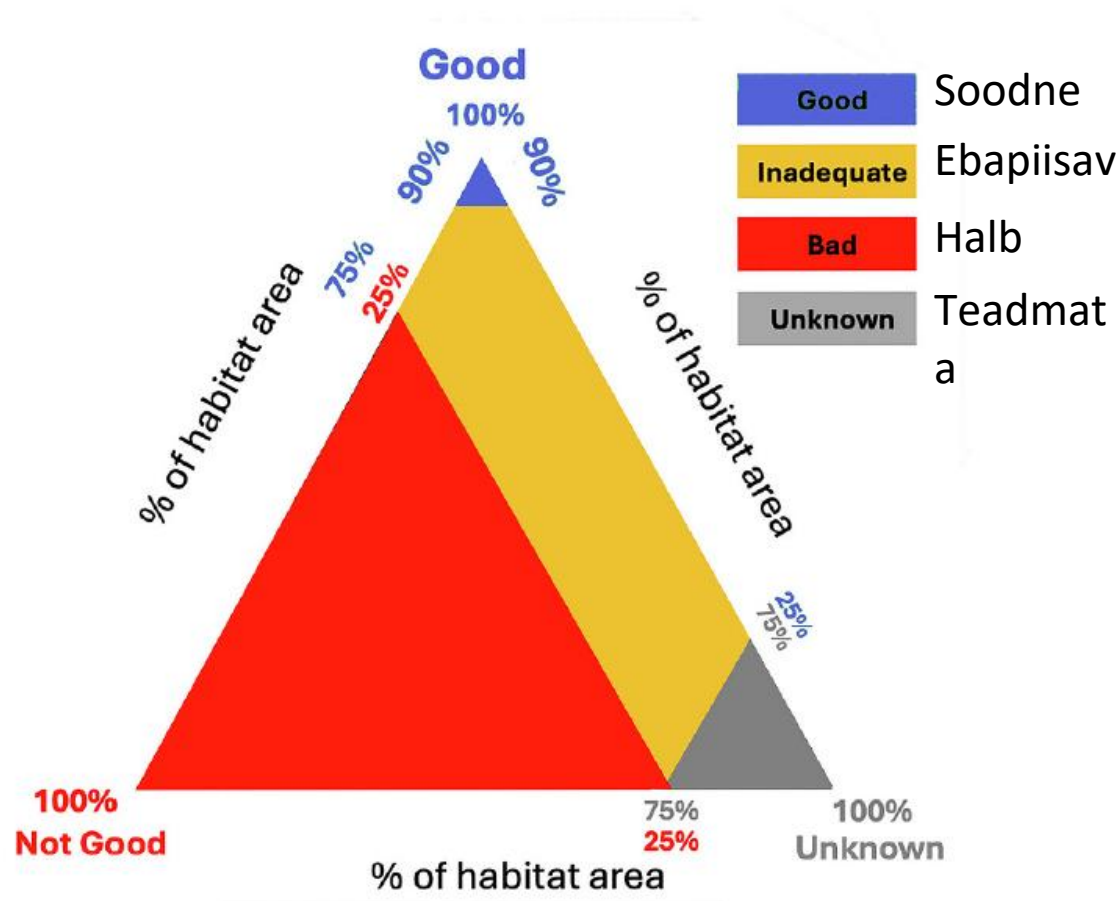

Natura 2000 metsaelupaigatüüpide seisund Eestis

Kood	Elupaigatüüp	2013-2018		2019-2024					
		Koond	Trend	Levila	Pindala	Str & fn	Tulevik	Koond	Trend
2180	metsastunud luited	puudulik	-	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9010	vanad loodusmetsad	halb	+	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9020	vanad laialehised metsad	puudulik	=	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9050	rohunditerikkad kuusikud	puudulik	-	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9060	okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel	puudulik	=	FV	U1	U1	FV	puudulik	-
9080	soostuvad ja soo-lehtmetsad	halb	=	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9180	rusukallete ja jäärakute metsad	soodne	=	FV	FV	FV	FV	soodne	=
91D0	siirdesoo- ja rabametsad	puudulik	=	FV	FV	U1	U1	puudulik	=
91E0	lammi-lodumetsad	soodne	+	FV	FV	FV	FV	soodne	=
91F0	laialehised lammimetsad	puudulik	+	FV	FV	FV	FV	soodne	=

Kuidas antakse hinnang elupaiga seisundile?

Struktuur ja funktsioonid

Natura 2000 esinduslikkuse klassid:

A – väga esinduslik

B – esinduslik

C – keskmine

p – potentsiaalne

0 – pole elupaik

SOODNE = vähemalt 90% elupaiga pindalast on SOODSAS seisundis (A+B)

HALB = üle 25% elupaiga pindalast on HALVAS seisundis

EBAPIISAV = 10-25% elupaiga pindalast on HALVAS seisundis

TEADMATA = üle 75% elupaiga pindalast on TEADMATA seisundiga

Natura 2000 metsaelupaigatüüpide seisund Eestis

Kui 4 = SOODNE (FV) või 1 = TEADMATA, siis hinnang on SOODNE
 Kui 1 = PUUDULIK (U1), siis hinnang on PUUDULIK
 Kui 1 = HALB, siis hinnang on HALB

„one-out-all-out“
põhimõte

Kood	Elupaigatüüp	2013-2018		2019-2024					
		Koond	Trend	Levila	Pindala	Str & fn	Tulevik	Koond	Trend
2180	metsastunud luited	puudulik	-	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9010	vanad loodusmetsad	halb	+	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9020	vanad laialehised metsad	puudulik	=	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9050	rohunditerikkad kuusikud	puudulik	-	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9060	okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel	puudulik	=	FV	U1	U1	FV	puudulik	-
9080	soostuvad ja soo-lehtmetsad	halb	=	FV	U1	U1	U1	puudulik	-
9180	rusukallete ja jäärakute metsad	soodne	=	FV	FV	FV	FV	soodne	=
91D0	siirdesoo- ja rabametsad	puudulik	=	FV	FV	U1	U1	puudulik	=
91E0	lammi-lodumetsad	soodne	+	FV	FV	FV	FV	soodne	=
91F0	laialehised lammimetsad	puudulik	+	FV	FV	FV	FV	soodne	=

Viime halvvas seisundis elupaigad soodsasse seisundisse

TÄN
A

ÖKOLOOGILINE
TAASTAMINE

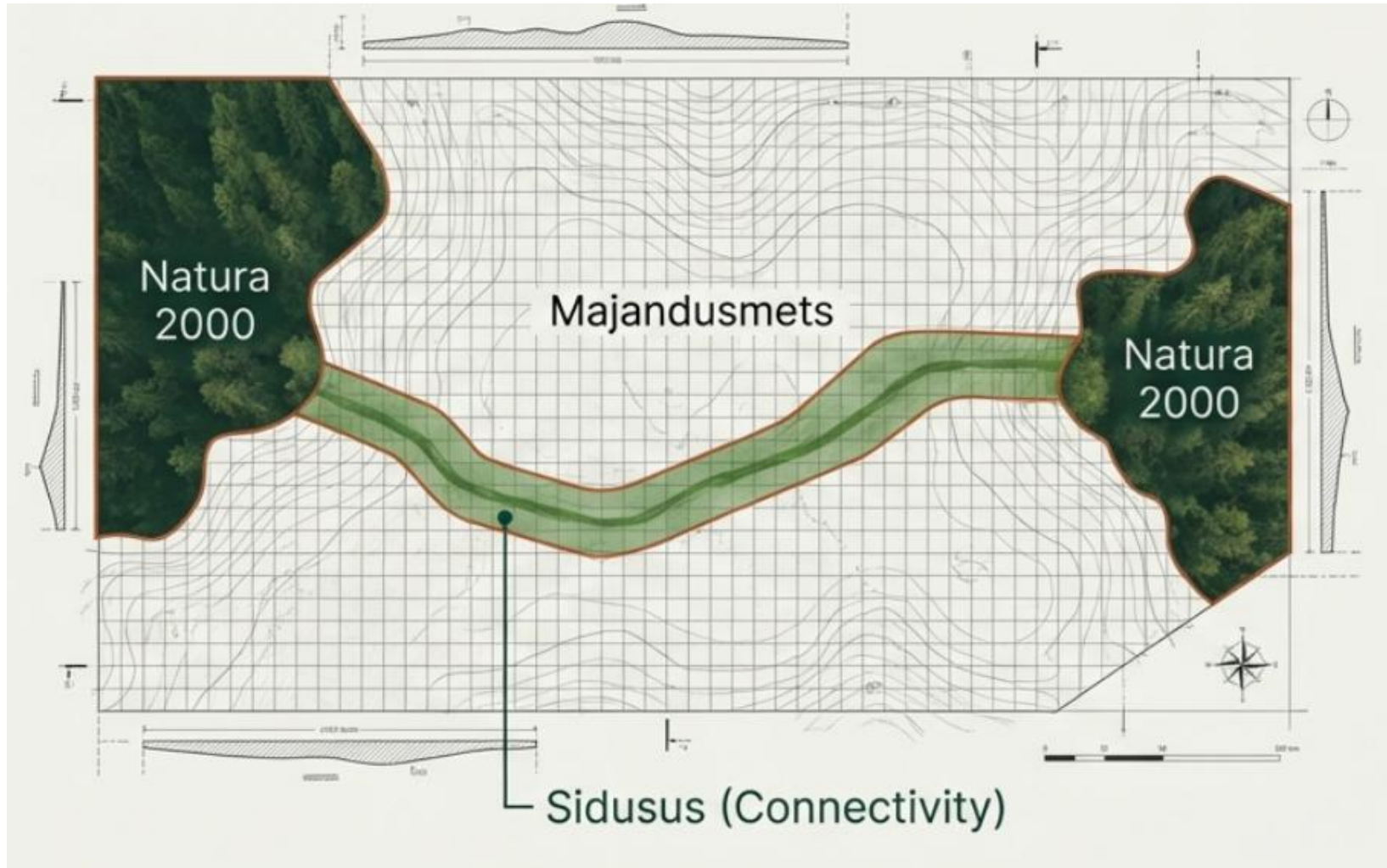
TULEVIK

- Lihtne struktuur
- Ühevanuseline
- Üks domineeriv puuliik
- Lagupuit puudub
- Madal elurikkus

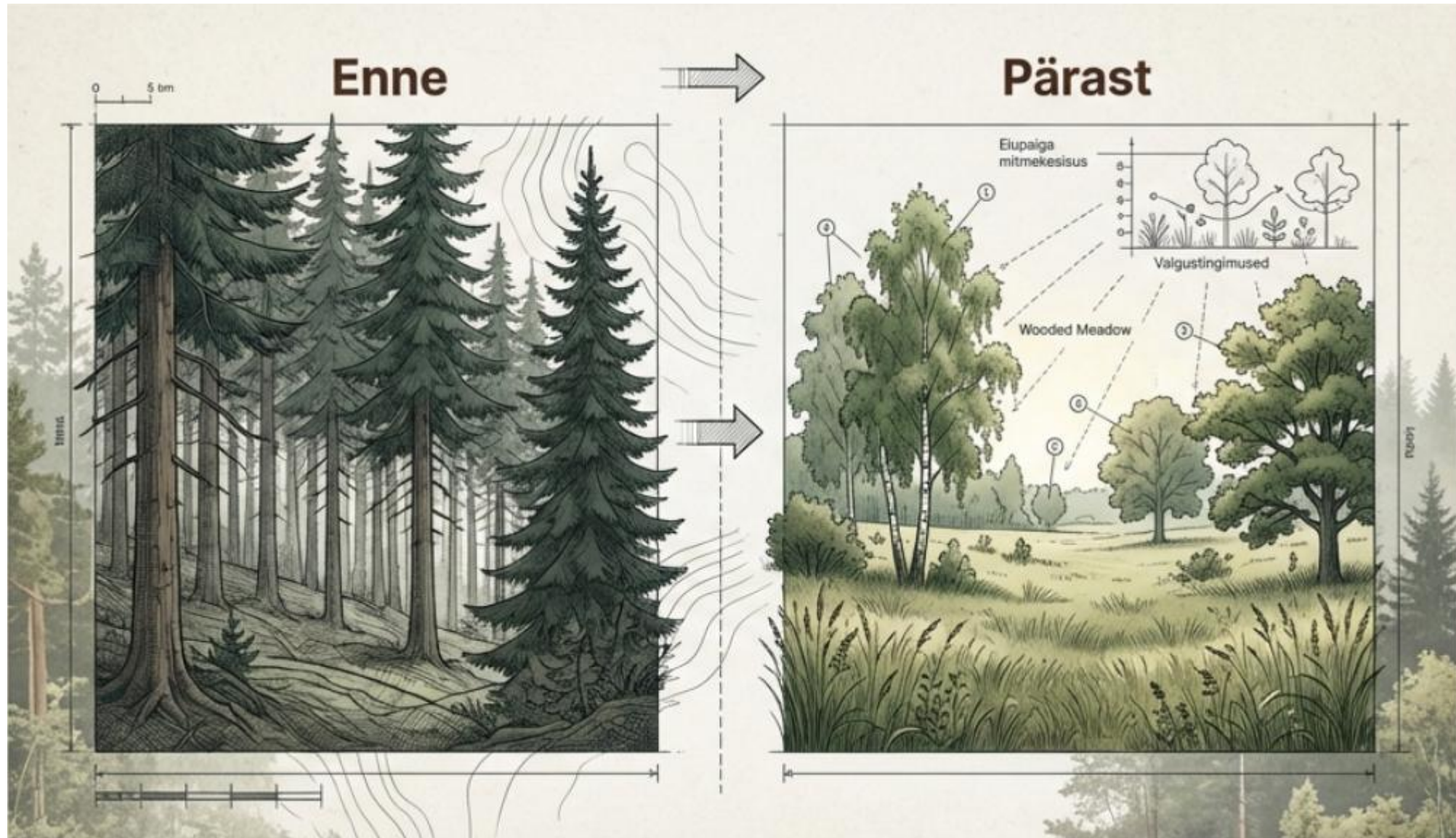
- Keerukas struktuur
- Erivanuseline
- Mitmekesine liigikoosseis
- Rohkelt lagupuitu erinevates kõduastmetes
- Kõrge elurikkus

Metsad väljaspool Natura 2000 alasid (Art 4)

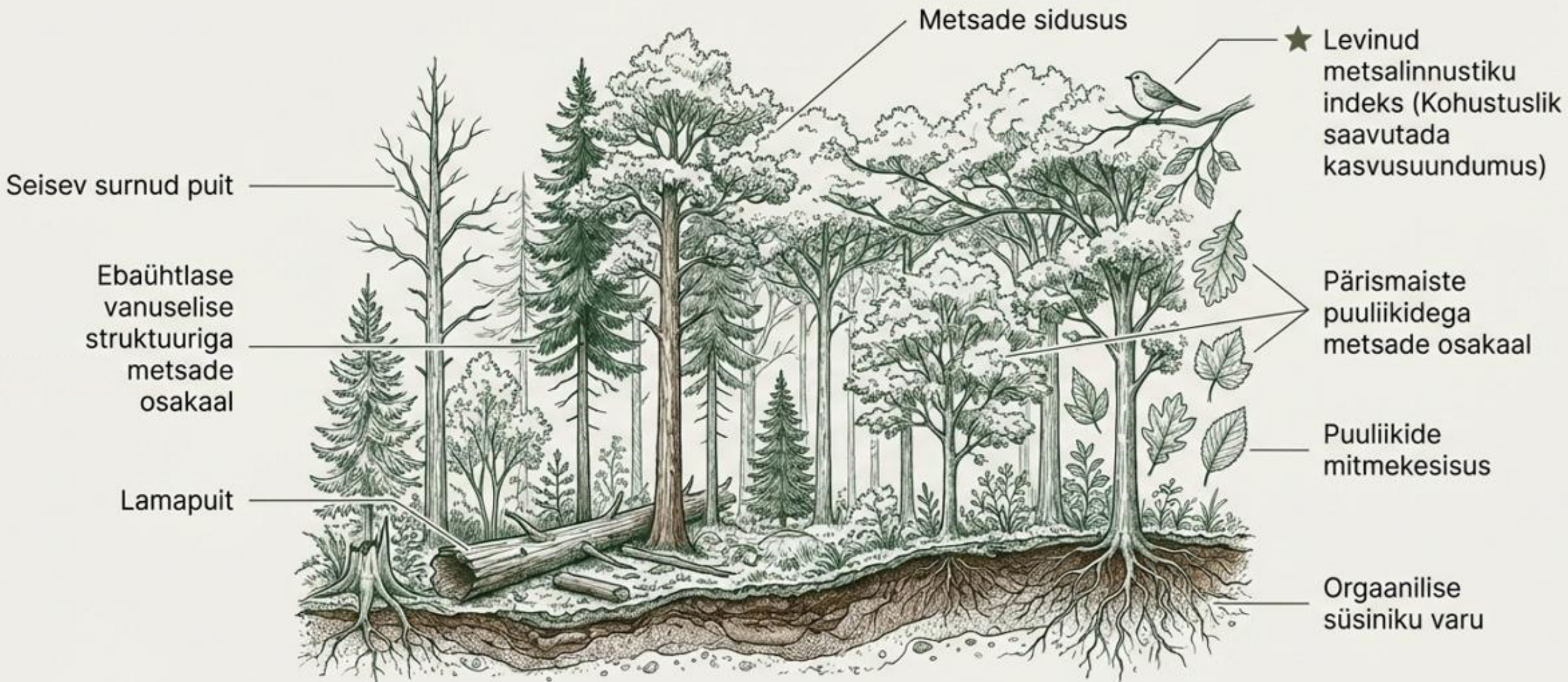

- Inventeeritakse I lisa elupaigatüüpidele vastavad metsad väljaspool Natura 2000 võrgustikku
- Taastamismeetmed võivad laieneda ka kaitsealadest väljapoole
- Sidususe loomine: majandusmetsad kui rohekoridorid elupaikade ühendamiseks

Metsade raadamine muu ökosüsteemi taastamise eesmärgil (Art 4)

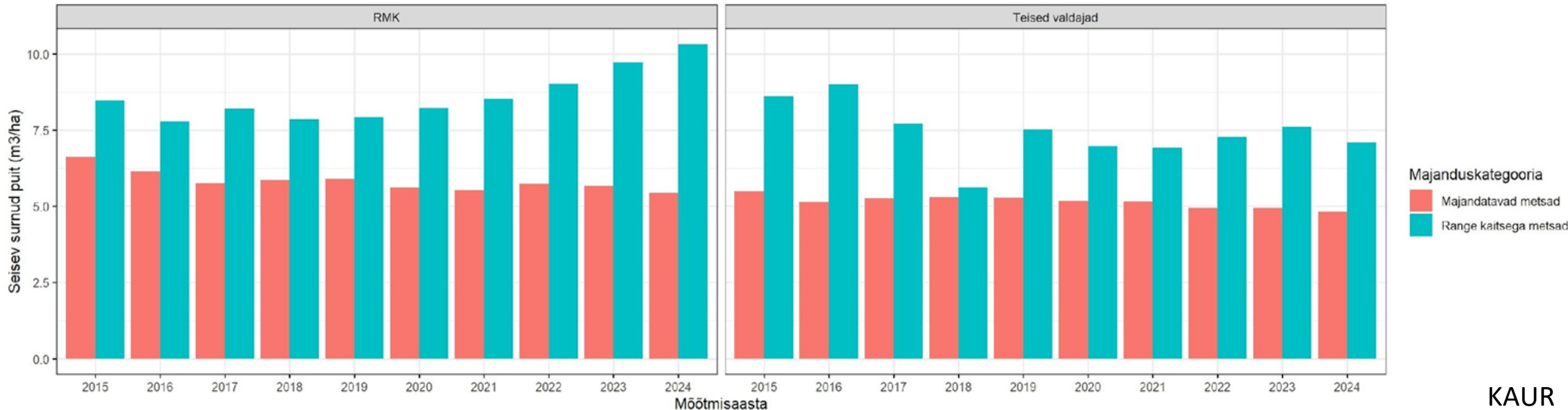
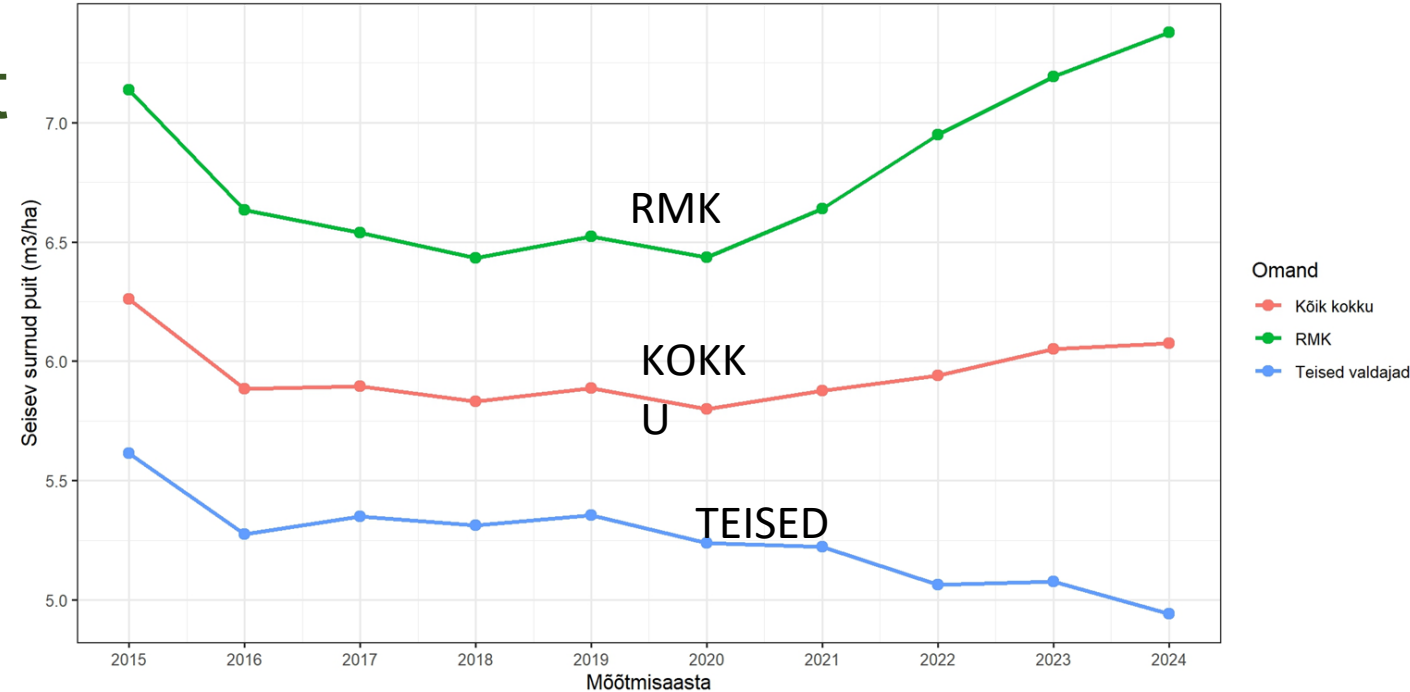

Metsaökosüsteemide taastamine (Art 12)

Seisev surnud puit

2024.a. baastase 6,1 m³/ha

Elupaik

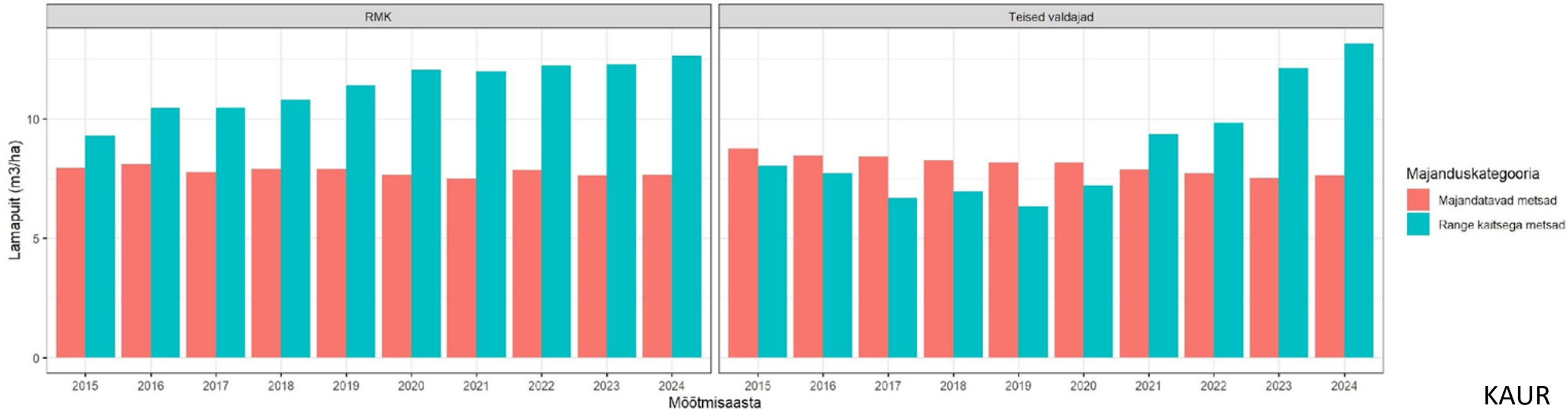
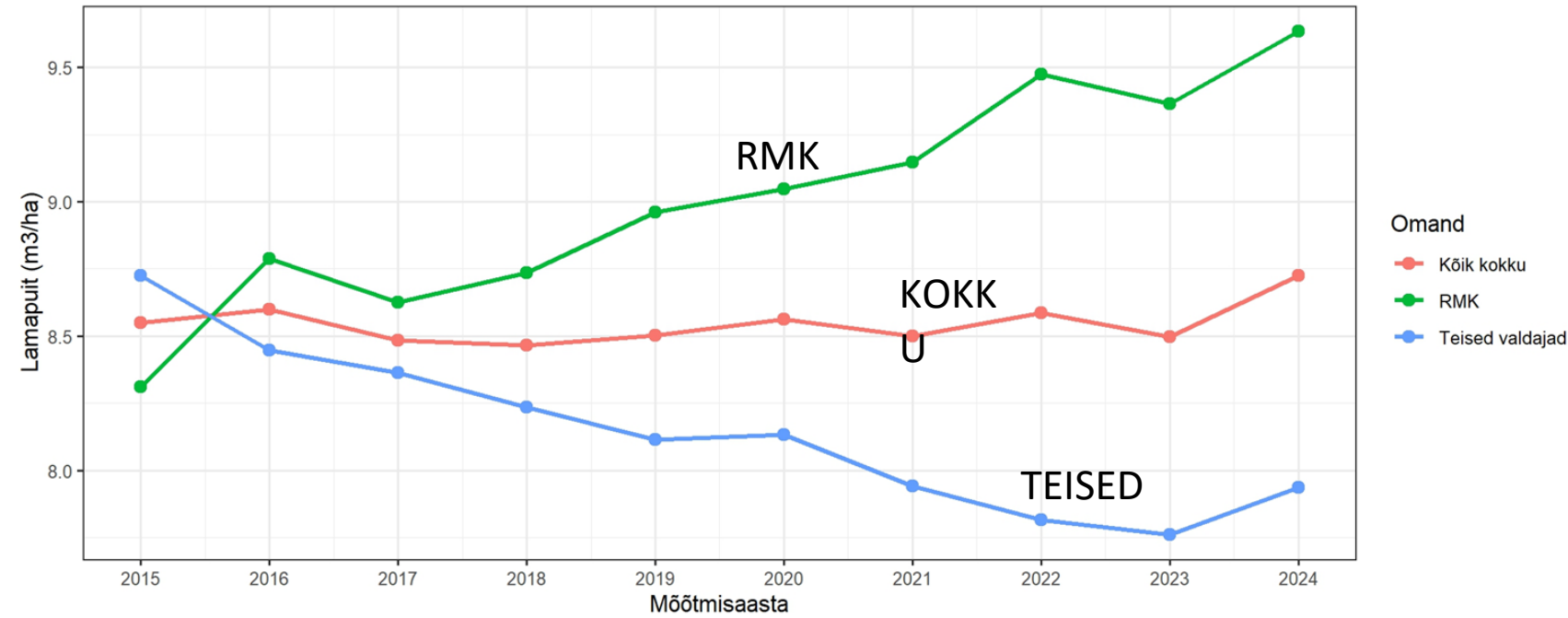
RMK Standard ja Soovitused

- Reegel: Jätta langile vähemalt 15 säilikpuud hektari kohta.
- Koosseis: Vähemalt 10 tk/ha elusaid puid + seisvad surnud puud ja tüükad.
- Maht: Kogumaht vähemalt 5 tm/ha (suurematel lankidel 10 tm/ha).
- FSC soovitus: Eelistada >15 cm diameetriga puid.

Eelista säilikpuude jätmist gruppidega.
Ära langeta jämedaid surnud puid – need on koduks sadadele liikidele.

Lamapuit

2024.a. baastase
8,7 m³/ha

Liiga puhas

Elurikas

Eesmärk

Jätta langile 10–15
tm/ha lamapuitu.

Valikukriteerium

Eelistada suure
kõdunemisastmega,
põlemisjälgedega või suure
diameetriga tüvesid.

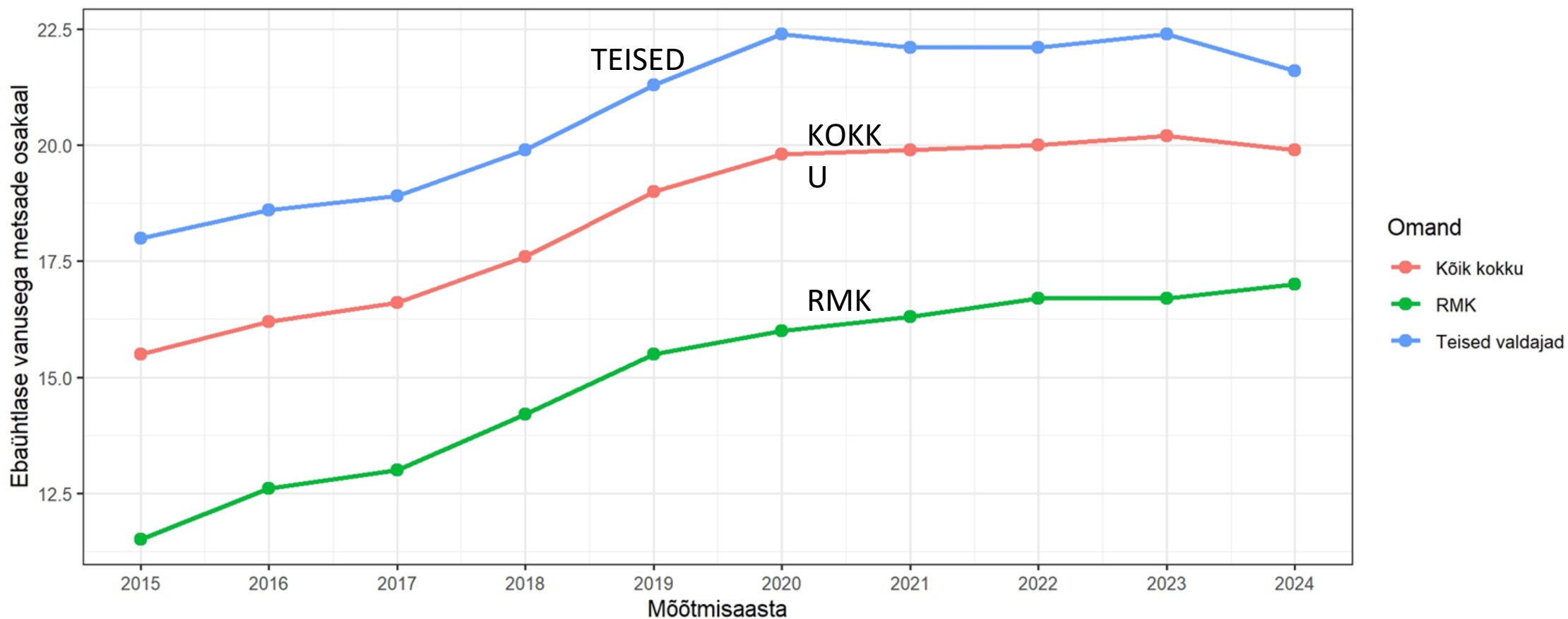
Miks?

FSC uue standardi kohaselt on
nõutavad mahud suurenenud, sest
lamapuit on kriitiline huumuse
tekke ja mikroelupaikade jaoks.

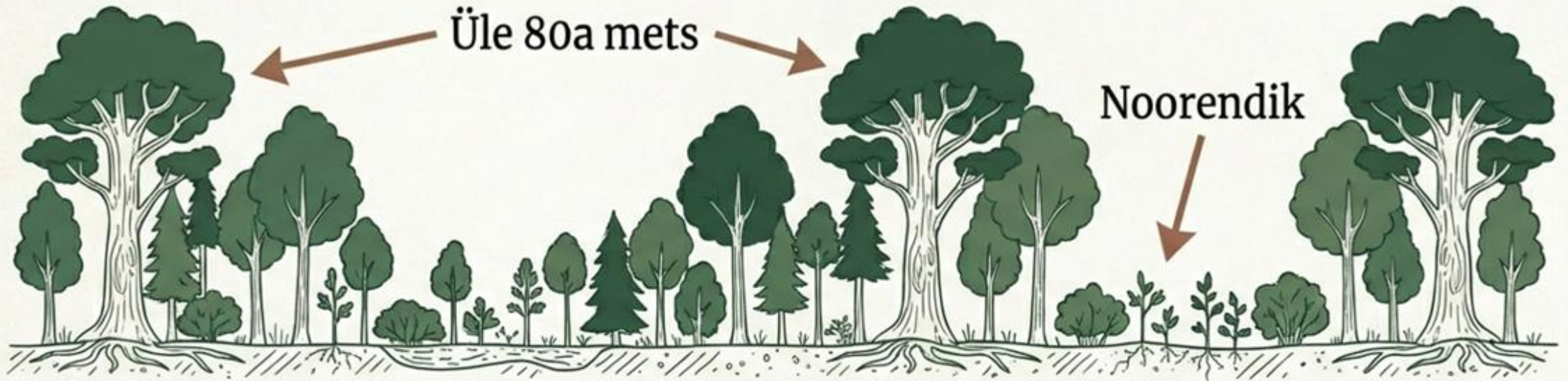
Harvendusraiel jätta võimalusel lamapuitu metsa alla, et tagada järjepidevus

Ebaühtlase struktuuriga metsad

2024.a. baastase 19,9%

Varasem praktika ühtlustas metsade vanust. Tänapäevane eesmärk on ebaühtlus.

Maastiku tasand

5x5 km ruudustikus jälgitakse, et säiliks üle 80-aastaseid metsi (lastakse 'üle küpseda').

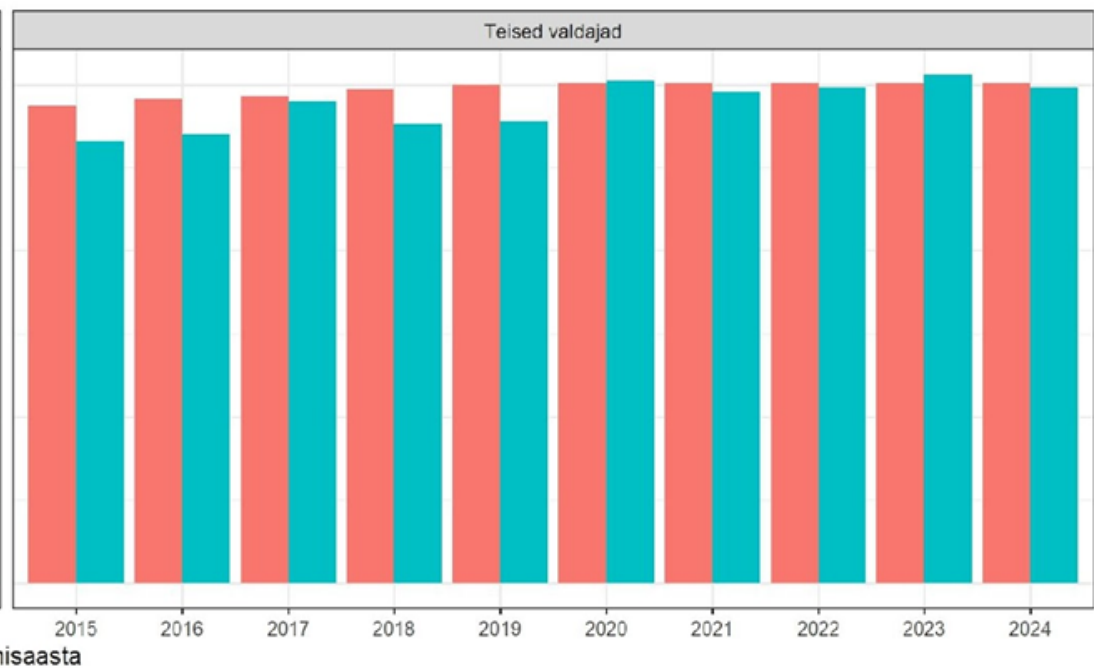
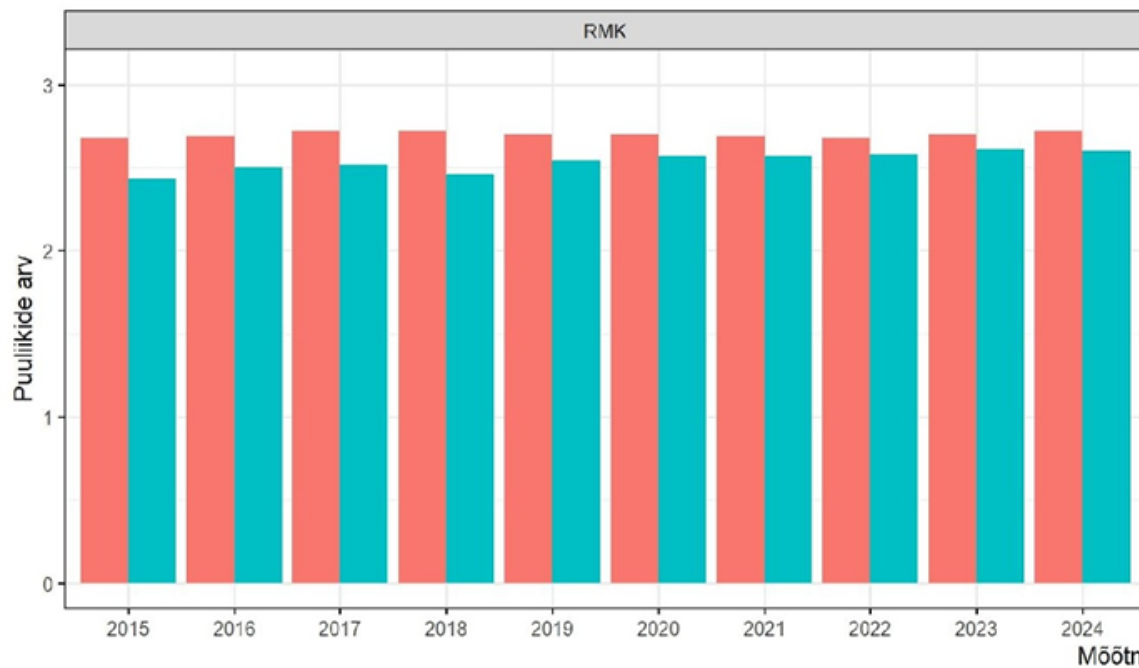
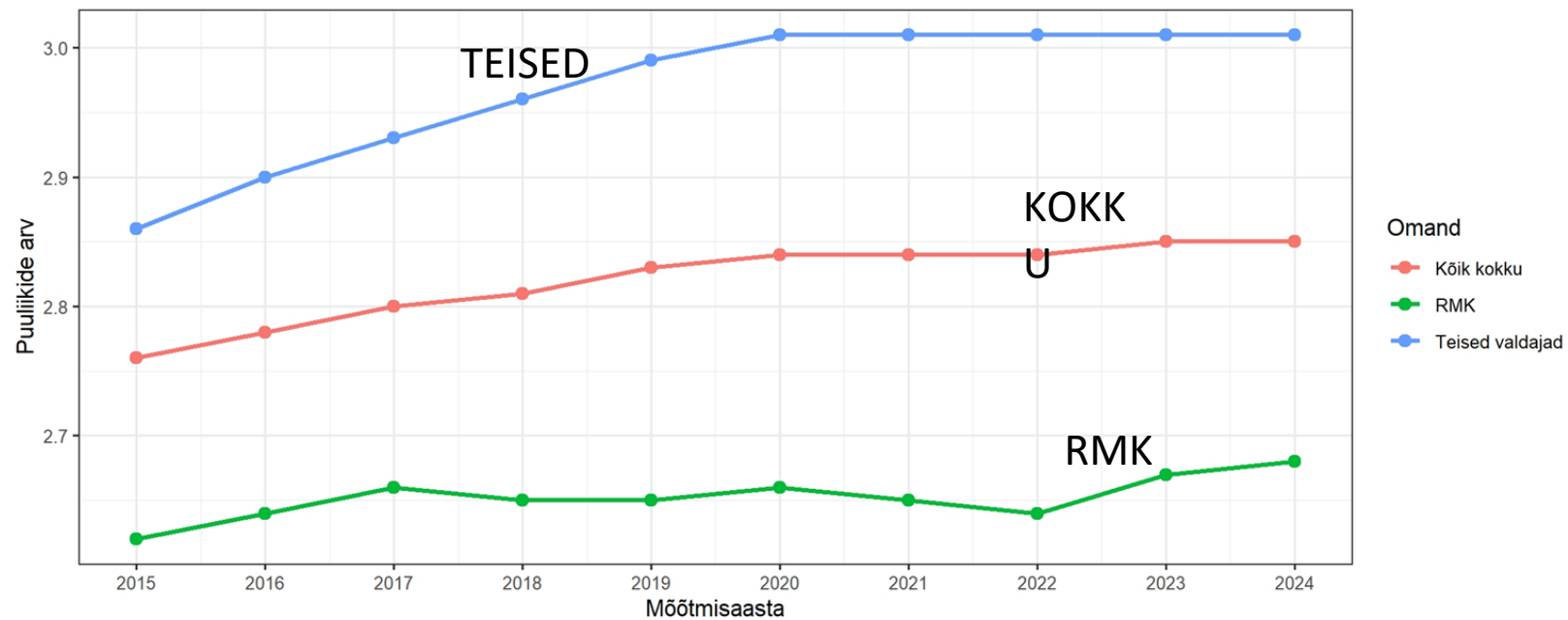
Eraldise tasand

Säilikpuude grupid tekitavad vanuselist varieeruvust ka noorendikes.

Ära raiu kogu metsa korraga. Hajutatud raie loob vastupidavama ökosüsteemi.

Puuliikide mitmekesisus

2024.a. baastase 2,9 liiki

Madalam vastupidavus

Monokultuursed alad on tundlikumad kahjuritele, haigustele ja kliimamuutustele.

Monokultuur

Segamets

20% reegel: Kasvukohatüübi sobivusel hoitakse vähemalt **20%** kaaspuuliike.

Harvendusraie: Mitte kunagi ei raiuta ühte liiki koosseisust täielikult välja.

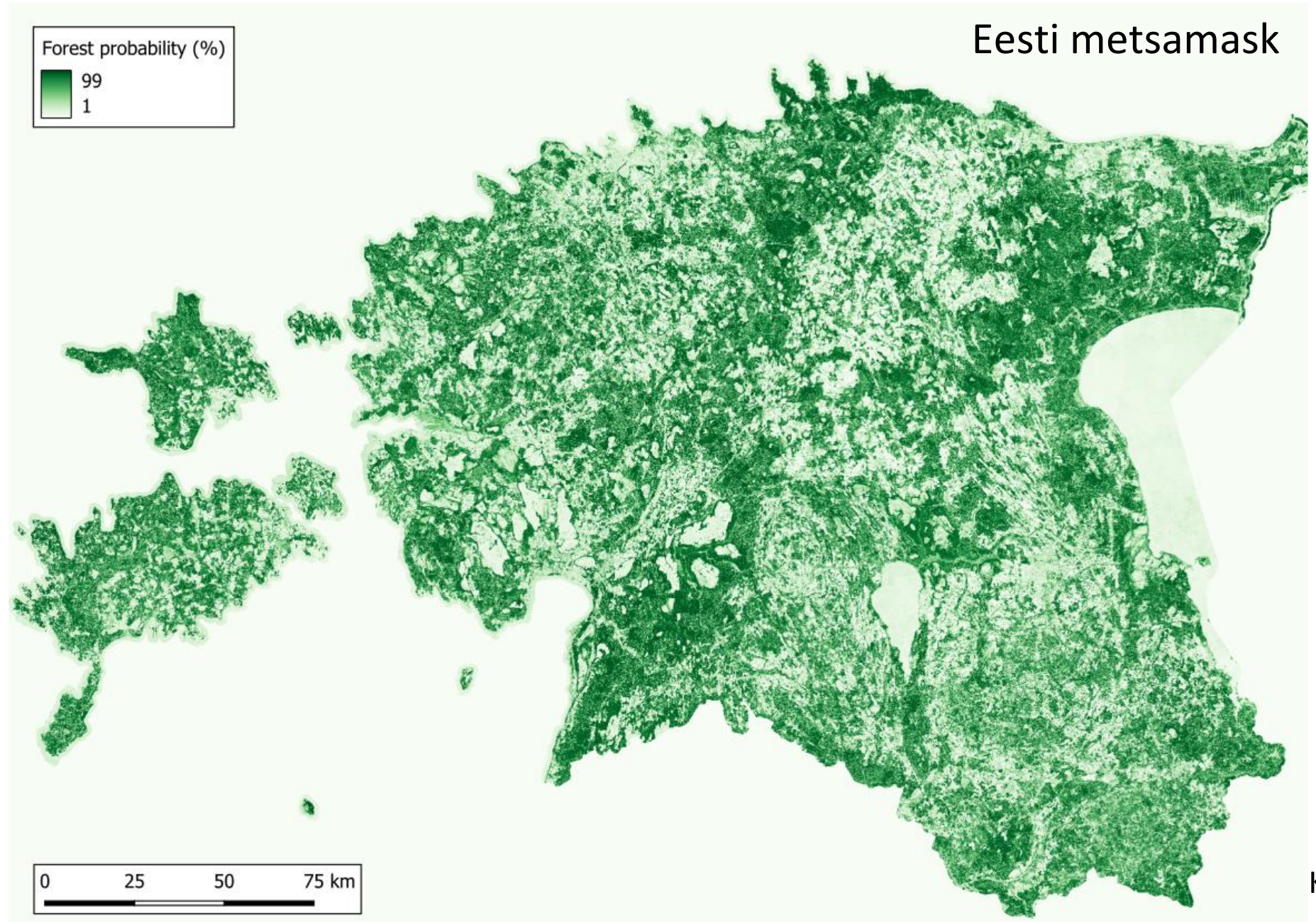
Ei võõrliikidele: RMK ei istuta metsamaale võõrliike; eesmärk on pärismaiste liikide domineerimine.

“Mitmekesisus on metsa kindlustuspoliis.”

Metsade sidusus

2024. a. baastase
78,3%

Raiete hajutatus ja ruumiline planeerimine

500 m raadiuse reegel

Naabrusmetsa
vanus > 10 aastat

Vähemalt
pool metsamaast
> 10 aastat vana

Lageraiete puhul peab
500m raadiuses vähemalt
pool metsamaast olerna
üle 10 aasta vana.

Raiete kontsentratsiooni vältimine

Hajutamine annab metsaliikidele aega
keskkonnamuutustega kohanemiseks ja
liikumiseks elupaikade vahel.

Rakendamine alates 2025. aastast

RMK jälgib uusi hajutatuse nõudeid kõikide
uute raiete planeerimisel maastiku tasandil.

Vana metsa võrgustik ja elurikkus

25–30%

vana metsa sihttase

5x5 km ruudustikus hoitakse üle
80-aastaste metsade osakaalu
vastavalt looduslikule
dünaamikale.

Puhverribad ja säilikpuud

Metsaservade ja veekogude
äärde jäetavad ribad loovad
visuaalse ja ökoloogilise
sidususe.

Ökosüsteemiteenuste säilitamine

Vanade metsade sidus võrgustik toetab
elurikkust ja toimib liikumiskoridorina
ohustatud liikidele.

Vana mets

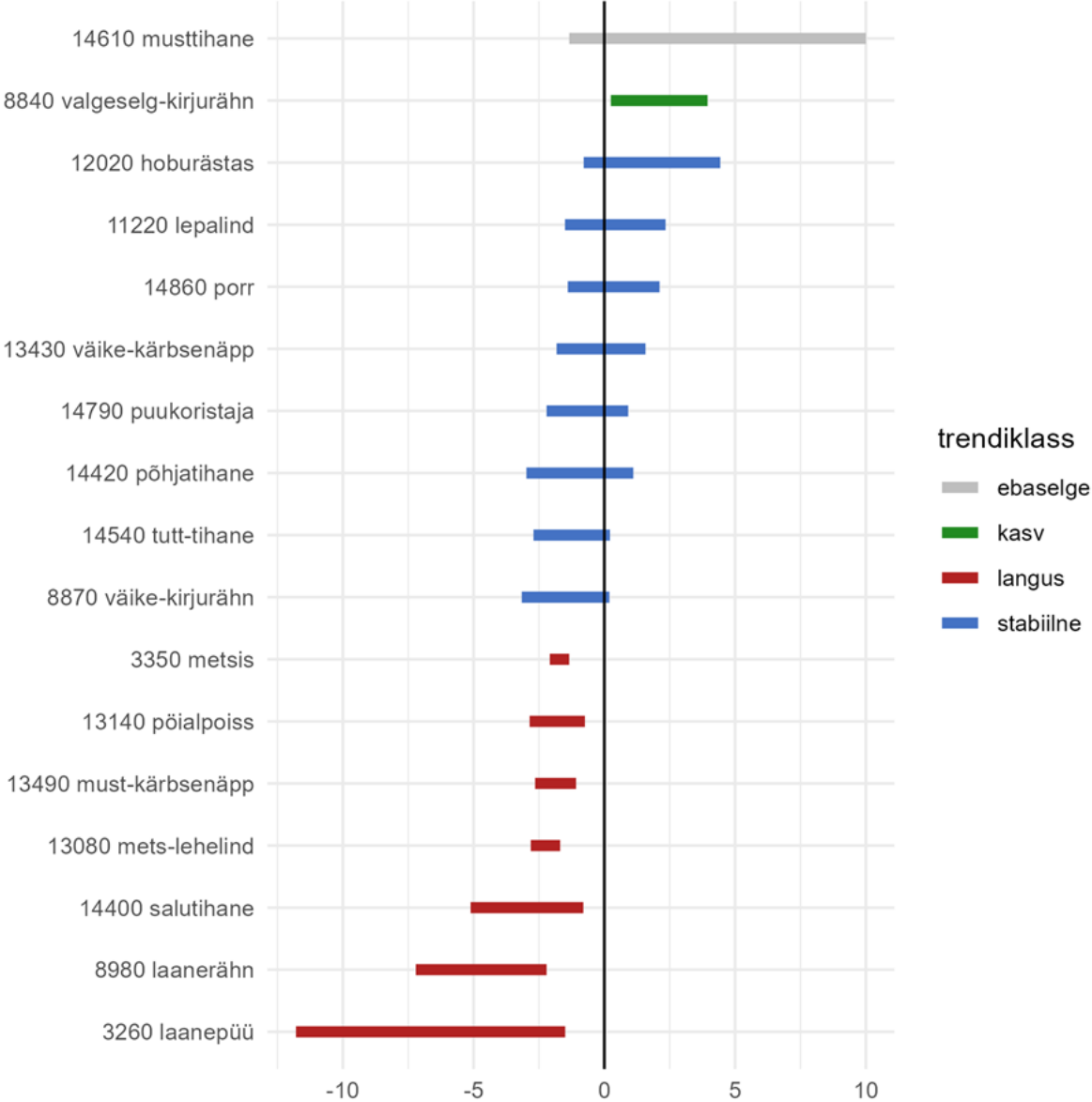
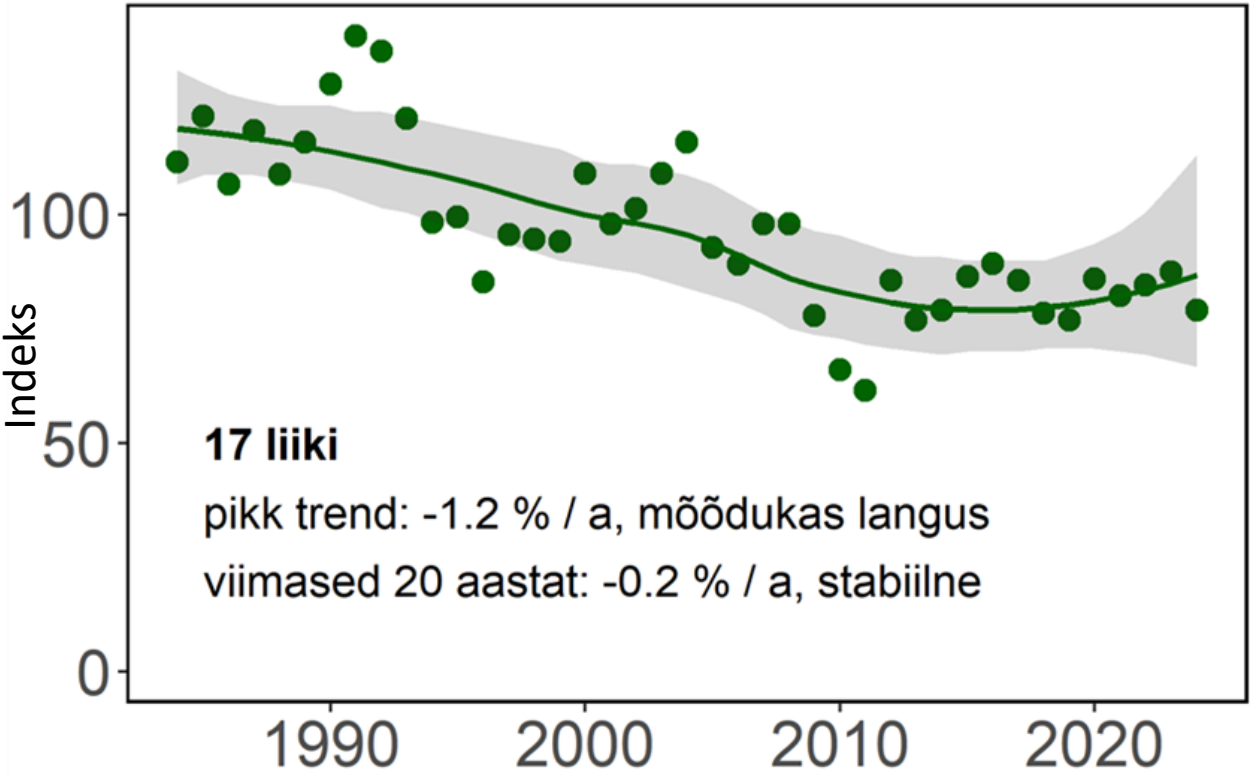
Vana mets

Vana metsa osakaal:
25–30% looduslikust
(5x5 km põhikaardi ruut)

RMK metsa osakaal:
Minimaalselt 20%
(Ruudus, kus
rakendatakse seiret)

Metsalinnuindeks

2024. a. baastase 70,9

Linnurahu

JAN | VEEB | MÄRTS | APRILL | MAI | JUUNI | JUULI | AUG | SEPT | OKT | NOV | DETS

Reeglid

Linnurahu: 15.04 – 30.06 (teatud kasvukohtades kuni 15.07).

Mõju

Sel perioodil raiete vältimine säästab pesitsust ja vähendab elupaikade kadu.

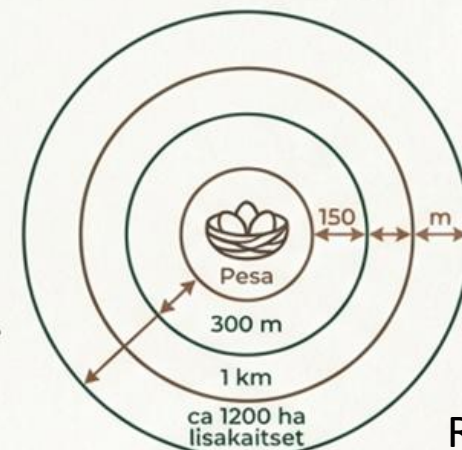

Metsise strateegia

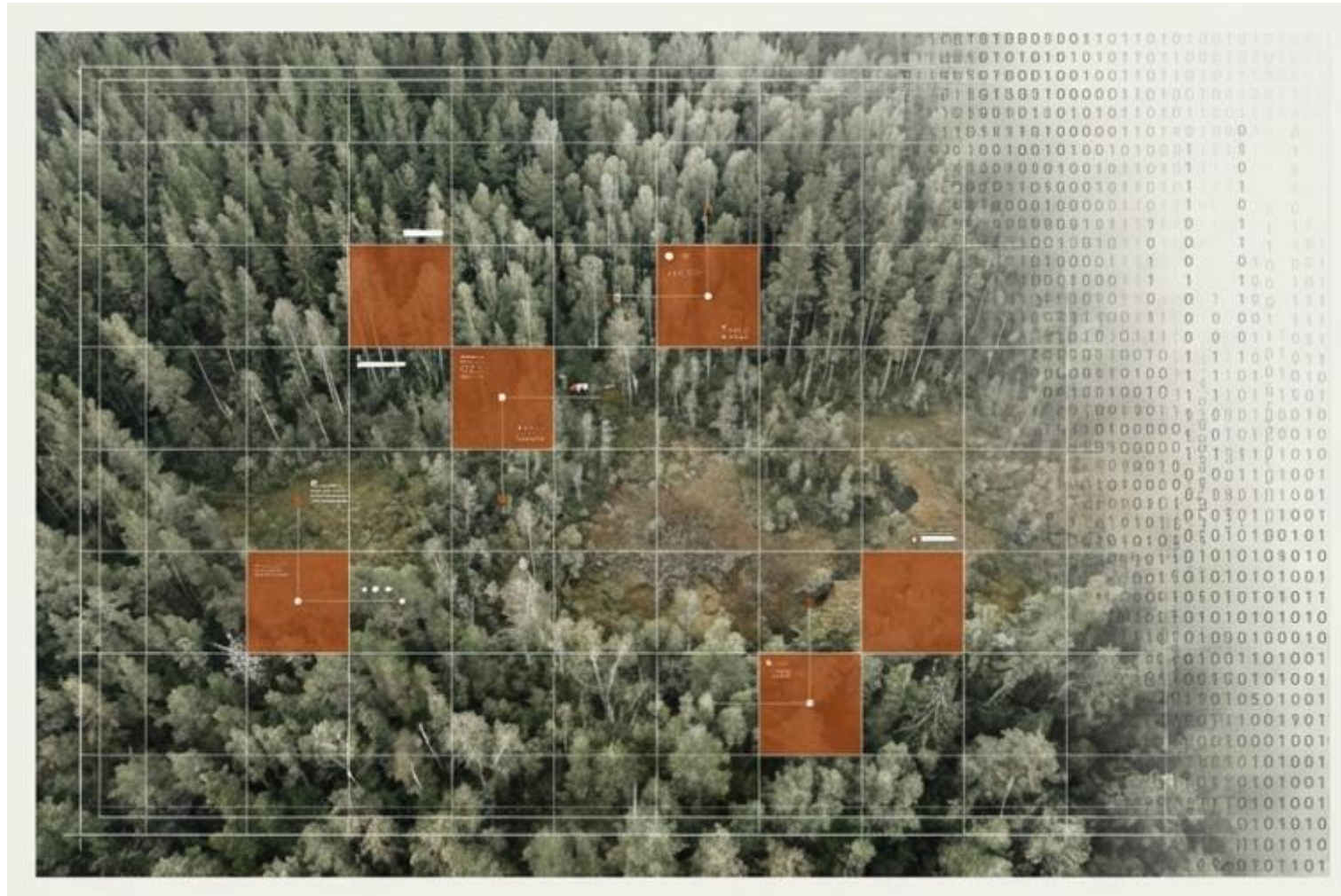
- Mängualad: Ei tehta uuendusraieid. Harvendusel säilitatakse **15–25%** pinnast puutumatusena (alusmets + II rinne).
- Ajaline piirang: Mängualal raierahu **1.03–15.07**.
- Maapind: Mustika ja tupp-villpea aladel hoitakse maapind raiejäätmetest vaba.

Röövlinnud (Kotkad)

Täiendavad **puhvervööndid** (ca **1200 ha** lisakaitset RMK maadel) vähendavad häiringuid.

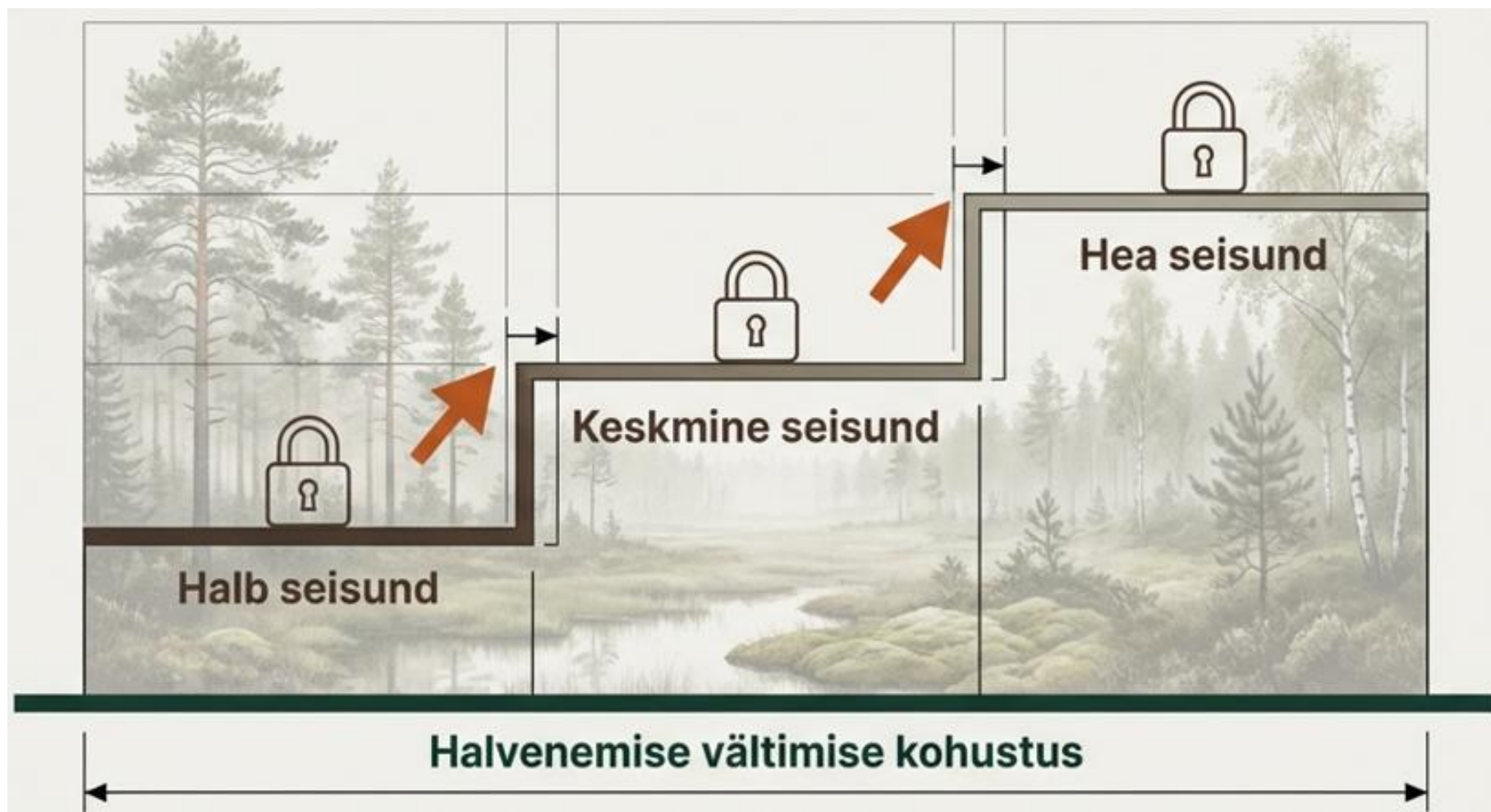

Seire ja andmed

- Tulemused peavad olema „mõõdetavad“ ja tõendatavad
- Kaugseire ja inventuuride laienemine erametsades
- Riiklik järelvalve metsa seisundi üle tiheneb märgatavalt

Pideva paranemise nõue

Paranemine – kuni hea seisundi saavutamiseni

Vältimine – seisundi halvenemise vältimise kohustus pärast eesmärgi saavutamist

Erandid - vääramatu jõud (tormid), kliimamuutused, riigikaitse

Uued võimalused – kust tuleb raha?

KIK toetused erametsaomanikele

Tulevikuvisioon: Tark metsamajandus 2026+

- Ära karda, kohane!
- Ole aktiivne ja südamega asja juures!
- Kasuta toetusi!
- Tee koostööd!

Looduse taastamine on investeering tulevikku!

Aktiivne osalemine looduse
taastamise kava koostamisel
– kaasamisseminaridel –
on möödapääsmatu

„Kui sind pole laua taga, siis oled sa tõenäoliselt menüüs“